

AI en productvormgeving

In de wereld van design en innovatie speelt het gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) een steeds grotere rol. Geavanceerde AI-tools worden meer en meer ingezet bij het ontwerpproces van de vormgeving van producten.

Daarmee rijzen ook vragen over bescherming van door AI gegenereerde ontwerpen en mogelijke inbreuk op rechten van derden wanneer een AI-tool wordt gebruikt bij het ontwerpproces.

In deze nieuwsbrief beantwoord ik de vraag over mogelijke auteursrechtelijke en modelrechtelijke bescherming bij gebruik van AI-tools, en ik eindig met enkele praktische tips voor ontwerpers en fabrikanten. Allereerst een korte introductie over de totstandkoming van AI-tools.

Totstandkoming van AI-tools

Op 8 april 2024 gaf ik een lezing in De Woonindustrie over AI in de interieurbranche. Van de 85 aanwezigen werkte 80% al met AI-tools, zoals ChatGPT, DALL-E, Midjourney en andere tools. Het gebruik van AI-tools heeft in korte tijd een enorme vlucht genomen.

Voor de ontwikkeling van AI-tools worden teksten, foto's, films, muziek, design etc. (hierna "werken") gebruikt die op het internet staan. Die werken zijn vaak auteursrechtelijk beschermd, of beschermd door andere intellectuele eigendomsrechten, zoals modelrecht.

De makers van de beschermde werken die voor trainingsdoeleinden van AI worden gebruikt hebben daarvoor geen toestemming verleend en ontvangen daarvoor geen vergoeding. Reden waarom er in diverse landen rechtszaken zijn gestart om hierover van de rechter een uitspraak te krijgen. Om gebruik te maken van geavanceerde AI-tools moet je immers betalen. Het voelt als oneerlijk dat de makers van de werken, die voor de ontwikkeling en training van de tools gebruikt zijn, zelf niet betaald worden.

Er wordt dan ook wereldwijd met belangstelling naar de eerste rechterlijke uitspraak over dit vraagstuk uitgekeken.

De techbedrijven worden vooruitlopend daarop wel al voorzichtiger en er zijn bijvoorbeeld licentiedeals gesloten met uitgevers van nieuwsmedia, waarmee achteraf toestemming wordt verkregen.

Naast de bovenstaande vraag of de AI-tool zelf wel rechtmatig tot stand is gebracht, is het de vraag of een ontwerp gemaakt met behulp van een AI-tool beschermd is of kan worden.

Productontwerp gemaakt met een AI-tool beschermd?

Kan een productontwerp gemaakt met een AI-tool beschermd worden door auteursrecht?

Auteursrecht

Om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen is vereist dat een ontwerp door een mens gemaakt is, door middel van het maken van creatieve keuzes in het ontwerpproces.

Als je een ontwerp maakt met behulp van een AI-tool geef je de tool een aanwijzing, een zogenaamde prompt, waarin je aangeeft wat de tool moet doen. Bijvoorbeeld: "Ontwerp een stoel in de stijl van Marcel Wanders". Of een nog veel specifiekere aanwijzing, of meerdere opeenvolgende aanwijzingen, voor de gewenste uiterlijke vormgeving. De AI-tool genereert dan één of meerdere ontwerpen.

De rechter heeft zich in verschillende landen al uitgesproken over de vraag of een werk dat puur en alleen gegenereerd is door een AI-tool, zonder dat daar enige menselijke creativiteit bij is komen kijken, beschermd kan worden door auteursrecht. In de VS en in de EU is het antwoord daarop nee. Voor auteursrechtelijk bescherming is menselijke inbreng vereist en het maken van de prompt(s) en het daarmee sturen van de AI-tool is daarvoor onvoldoende.

Modelrecht

Voor het verkrijgen van modelrechtelijke bescherming is vereist dat er sprake is van een op industriële of ambachtelijke wijze vervaardigd voorwerp (een model) dat nieuw is en een eigen karakter heeft. Het model moet vervolgens geregistreerd worden voor een maximale bescherming.

De vraag is of met 'op industriële en ambachtelijke wijze vervaardigd voorwerp' ook de inbreng van een mens bedoeld is, net zoals bij auteursrecht. De wet zegt hier niets over.

Het zou goed kunnen dat een ontwerp alleen gegenereerd door een AI-tool beschermd kan worden met modelrecht. Als het maar nieuw is en een eigen karakter heeft. Hierover is nog geen rechtelijke uitspraak bekend.

Risico van inbreuk op rechten van derden

Bij het maken van een ontwerp met behulp van een AI-tool weet je niet of het ontwerp dat gegenereerd wordt identiek is aan, of te veel lijkt op, een ontwerp dat al bestaat. De tool is immers getraind met bestaand werk.

De kans is dan ook aanwezig dat het ontwerp dat eruit rolt na het geven van de prompt te veel lijkt op al bestaande producten. Hoe groot die kans is, is lastig te zeggen. Dat hangt ervan af welke data gebruikt zijn om de tool te ontwikkelen.

Het gebruiken van een ontwerp dat alleen door de AI-tool is gegenereerd brengt dan ook het risico met zich mee dat daarmee inbreuk op rechten van derden wordt gemaakt.

Tips

Tot slot een aantal praktische tips om de bescherming van een met behulp van AI-tools gemaakt ontwerp te maximaliseren.

- Gebruik menselijke creatieve input bij het creëren van het ontwerp en voeg dat toe aan het ontwerp dat door de AI-tool wordt gegenereerd.
- Houd een gedetailleerd logboek bij van het ontwerpproces en de gebruikte AI-tools, zodat je kunt aantonen hoe het ontwerp tot stand is gekomen.
- Check de gebruiksvoorwaarden van de AI-tool. Mag je het product dat gegenereerd wordt commercieel gebruiken en zijn daar eventueel voorwaarden aan verbonden?

Heb je vragen over het gebruik van AI-tools, over intellectuele eigendomsrechten of over inbreuk op deze rechten, neem dan contact met me op. Ik help je graag.

Mei 2024

Ruby Nefkens

ruby@nefkenslegal.nl +31 6 43 36 80 63